

رشد تدریجی سهم تجدیدپذیرها در سبد انرژی

زینب صفری

خبرنگار انرژی

ناترازی برق در ایران به یکی از جدی‌ترین چالش‌های اقتصادی و صنعتی کشور تبدیل شده است؛ شکاف میان ظرفیت تولید و مصرف، به‌ویژه در فصل‌های اوج گرما، باعث خاموشی‌های گسترده و اختلال در فعالیت صنایع بزرگ شده است. با این حال انرژی‌های تجدیدپذیر می‌توانند با کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی و تنوع بخشی به سبد تولید برق، نقش مهمی در جبران ناترازی ایفا کنند.

سرمایه‌گذاری در انرژی‌های خورشیدی، بادی و زیست‌توده به‌ویژه در مناطق پرتانسیل، ضمن کاهش آلودگی، پایداری شبکه را بهبود بخشیده و هزینه‌های بلندمدت تولید را کاهش می‌دهد اما در شرایطی که بحران تراز تولید و مصرف برق کشور هر سال ابعاد تازه‌ای پیدا می‌کند، سهم تجدیدپذیرها در سبد انرژی ایران همچنان در سطحی نازل و نمادین باقی مانده است.

طبق آخرین داده‌های وزارت نیرو، مجموع ظرفیت منصوب نیروگاه‌های خورشیدی، بادی، زمین‌گرمایی، زیست‌توده و کوچک‌آبی کشور تا اواسط مهرماه سال جاری به ۶۱۵۰ مگاوات رسیده است. این در حالی است که متوسط جهانی سهم تجدیدپذیرها از تولید برق حدود ۱۴ تا ۱۸ درصد است و کشورهای هم‌تراز توسعه‌ای ایران، نظیر ترکیه، اکنون بالای ۱۵ درصد از برق خود را از این منابع تأمین می‌کنند. سهم تولید

واقعی برق از این منابع، حتی کمتر از ظرفیت نصب شده است. به دلیل ضریب ظرفیت پایین (به‌ویژه در نیروگاه‌های خورشیدی که میانگین بهره‌برداری در ایران حدود ۲۰ درصد است) و مشکلات فنی و مالیاتی، سهم تولید عملی تجدیدپذیرها در کل برق تولیدی کشور به سختی از یک درصد فراتر می‌رود. به بیان دیگر، اگر کل این ظرفیت‌ها از مدار خارج شوند، مصرف‌کننده نهایی متوجه خاموشی مضاعف قابل توجهی نخواهد شد؛ با این حال دولت چهاردهم و سازمان ساتبا وزارت نیرو وعده سهم ۱۵ درصدی تجدیدپذیرها تا پایان سال ۱۴۰۷ را در تأمین برق کشورمان داده اند.

درخواست وزارت نیرو از مردم

این مهم در حالی انجام خواهد شد که هم اکنون تاخیرهای طولانی در پرداخت مطالبات سرمایه‌گذاران، افزایش هزینه تجهیزات ناشی از محدودیت واردات و عدم دسترسی به فاینانس خارجی، انگیزه بخش خصوصی را تقریباً به صفر رسانده است. در طرف تقاضا هم، فقدان مشوق‌های معنادار برای مشترکان بزرگ و کوچک، منجر به رکود نصب سامانه‌های خورشیدی پشت‌بامی شد. البته تیرماه سال جاری وزارت نیرو در یک فراخوان عمومی از مردم خواست که به نصب واحدهای نیروگاهی پنج کیلوواتی در پشت بام منازل در تولید برق روی آورند.

با این حال بد نیست بدانیم با وجود برخورداری ایران از پتانسیل کم‌نظیر تابش خورشید در بیش از ۳۰۰ روز سال و مناطق بادخیز

با ضریب عملکرد بالا در استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان، کرمان و گلستان، سرمایه‌گذاری در این حوزه با موانع ساختاری روبه‌روست. در سطح راهبردی، عدم یکپارچگی سیاست‌گذاری در حوزه انرژی (جایی که نفت، گاز و برق هرکدام مسیر خود را می‌روند) باعث شده تجدیدپذیرها در اولویت‌های بودجه‌ای دولت جایی حاشیه‌ای داشته باشند.

با وجود خاموشی‌های فراوان در تابستان سال جاری، دولت چهاردهم توجه زیادی به توسعه تجدیدپذیرها داشته تا جایی که دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور بر این امر تأکید کرد و گفت: هدف دولت این است که با مدیریت صحیح منابع، پروژه‌های بزرگ احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر بدون فشار مضاعف بر ذخایر ارزی کشور به سرانجام برسد و سرمایه‌گذاران نیز در این مسیر همکاری کامل داشته باشند. وی با تأکید بر ضرورت سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی تصریح کرد: تجربه نشان می‌دهد، می‌توان با منابع محدودتر نیز طرح‌های بزرگ‌تری را تکمیل کرد؛ در هر صورت هر میزان هزینه‌ای که لازم باشد باید برای تأمین انرژی اختصاص یابد، حتی اگر ناچار به کاهش اعتبارات بخش‌های دیگر باشیم.

در گذشته وزارت نیرو نیز ترجیح می‌داد که کسری تولید از راه‌های دیگری جبران شود تا با سرمایه‌گذاری سنگین در پروژه‌های تجدیدپذیر که بازدهی آنها چندساله است. نتیجه آن که ظرفیت توسعه سالانه این نیروگاه‌ها در کشور، حتی در بهترین سال‌ها، از ۱۰۰ تا ۱۵۰ مگاوات فراتر نرفت و در نهایت پس از ۲۰ سال تنها ۱۲۰۰